

Täysistunto

Torstai 14.3.2019 klo 10.00—13.56

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 242/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 39/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjäestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 39/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

13.39 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Niin tässä asiassa kuin seuraavassa kahdessa muussakin asiassa edelleen ollaan täällä tiedon äärellä, niin kuin edellisessäkin asiassa, ja näissä kaikissa asioissahan on pohjana hallintovaliokunnan yksimielinen mietintö. Tämä asiakohta 5 koskee lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräitä siihen liittyviä lainsäädäntöjä.

Arvoisa puhemies! Tämän lainsäädäntökokonaisuuden tavoitteena on saattaa poliisin tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö vastaamaan Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön vaatimuksia. Tässä kokonaisuudessa ollaan huomioitu myös poliisin toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja niistä aiheutuneet tiedonkäsittelytarpeet, jotka koskevat erityisesti henkilötietojen käsittelyä rikosten ennalta estämiseksi. Tavoitteena on ollut lisäksi selkeyttää ja yksinkertaistaa lain monimutkaiseksi muodostunut rakenne.

Tämä ehdotettu lainsäädäntökokonaisuus on merkittävä uudistus poliisin toimintaedellytysten ja henkilötietojen suojan kannalta. Hallintovaliokunta on tehnyt tässä perusteellista työtä ja tehnyt eräitä täsmennyksiä ja on muun muassa edellyttänyt, että hallitus seuraa ja arvioi uuden poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa kiinnittäen huomiota muun ohella uuden, käyttötarkoituksiperusteisen sääntelyn toimivuuteen, henkilötietojen suojan toteutumiseen, vaikutuksiin poliisin ja muiden viranomaisten toimintaedellytyksiin sekä henkilötietojen käsittelyn valvontaan. Ja näistä asioista hallintovaliokunta on todennut, että hallituksen on syytä laatia seikkaperäinen selvitys tulevalle hallintovaliokunnalle vuoden 21 loppuun mennessä. Ehkäpä merkittävin esitykseen tullut muutos, jota hallintovaliokunnassa olemme työstäneet, on liittynyt syrjimättömyyskriteeriin, joka on saatu mielestäni hyvällä tavalla nyt tässä mietinnössä kirjoitettua auki.

Arvoisa puhemies! Tiedonhallintaan liittyvät kysymykset ja myös henkilötietoihin liittyvät kokonaisuudet tulevat olemaan esillä tulevaisuudessakin. Niillä on valtava merkitys, kun mietitään vaikkapa rikosten ennaltaehkäisyä, ja toisaalta on huolehdittava tarkasti sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 177/2018 vp

tä, että jokaisella meistä henkilötietojen suoja myös pysyy korkealla, jotta ne tiedot eivät päädy väärin käsiin.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan tämän saman puheenvuoron voisin käyttää seuraavistakin listalla olevista asioista, kun puhutaan henkilötietojen käyttämisestä niin tuolla Rajavartiolaitoksen puolella kuin myös sitten Tullin puolella. Kokonaisuudessaan erittäin kannatettavat muutokset. Ja korostan vielä, että näissäkin asioissa hallintovaliokunta on tehnyt perusteellista, hyvää työtä. Kuvaavaa on, että nämä kaikki mietinnöt ovat täysin yksimielisiä.

13.42 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Viranomaisvaltuuksia ei voi myöntää hätiköiden. Niiden suhteen on oltava aina hyvin harkitseva. Tässä yhteydessä hallintovaliokunta on käynyt laajaa keskustelua ja myös tätä harkintaa parhaansa mukaan pyrkinyt noudattamaan.

Kuten edustaja Räsänen totesi, on tärkeää, että me nyt arvioimme sitten jatkossa myös toimeenpanoa ja katsomme, miten nämä muutokset poliisin rekistereihin vaikuttavat. On myös hyvä, että saamme käsiimme seuraavalla kaudella selvityksen asiasta. Olisi tärkeää huomioida myös se — jälleen sama, minkä toistin aiemmissa puheenvuoroissani edellisissä pykälissä — että emme pistemäisesti säätäisi erilaisia oikeuksia ja emme esimerkiksi käsitelisi erilaisia rekistereitä pelkästään yksittäistapauksina vaan katsoisimme kokonaisuutta, miten tietoa kerätään, mihin sitä käytetään ja minkälaisia palomuuureja rakennamme. Tiedustelulainsäädännön yhteydessä kävimme tästä asiasta erittäin laajaa keskustelua ja olemme myös löytäneet Suomeen erilaisia malleja, joilla voimme tehdä palomuuureja esimerkiksi herkän henkilökohtaisen tiedon käsittelyyn. Syrjimättömyysperiaate niin ikään on hyvin tärkeä perustuslaista kumpuava kysymys.

Hallituksella, joka nyt on jo ehtinyt paitsi poistua tuolta aitiosta myös hajota matkan varrella, oli myös muita esityksiä siitä, miten näitä henkilörekistereitä tulisi käyttää ja miten niitä hyödynnettäisiin. Osa on ollut kannatettavia, osaa voisin tulkita hieman ylilyödyiksi, ja esimerkiksi ajatus biometristen tietojen käytön laajentamisesta sellaisenaan rikostorjuntaan kuulostaa kansalaisten arkaluontoisten tietojen käsittelyn näkökulmasta varsin riskialttiilta. Nämä kysymykset jäävät nyt sitten kuitenkin seuraavalle kaudelle. Katsotaan, miten tämä keskustelu jatkuu.

Mutta tässä kohtaa hallintovaliokunta on nyt nämä esitykset tuonut saliin, joita tänään useamman käsittelemme, ja ne ovat tosiaan yksimielisiä. Ja on hyvä huomata, että olemme käsitelleet useita eri hallinnonaloja sisäisen turvallisuuden kentältä samoihin aikoihin yhdessä pyrkien tekemään juuri sitä kokonaisharkintaa, jota tässä peräänkuulutetaan.

13.44 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossa unohtui todeta se seikka, että tässähän kevättalvella — ja jo aikaisemmin — suuren painoarvon, totta kai, julkisessa keskustelussa ovat saaneet säädetyt tiedustelulainsäädännöt, mutta jos mietitään tiedonhallinnan näkökulmasta ja siitä näkökulmasta, millä tavalla kansalaisilta tietoja kerätään ja miten niitä käytetään sitten viranomaistoiminnassa, niin väittäisin, että tämä henkilötietoja koskeva lainsäädäntöpaketti on varmasti yhtä iso kakku tässä asiassa. Ja soisi tälle myös sitä huomiota, jota tiedustelulainsäädäntöpuoli on saanut, koska aivan samalla tavalla tähän lainsäädäntökokonaisuuteen liittyy se kasvavan valvonnan tarve, myös parlamentaarisesti, millä tavalla näitä uusia oikeuksia tullaan sitten viranomaistoiminnassa käyttämään. Niin kuin edellä edustaja Parviainen totesi, tähän on syytä palata sit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 177/2018 vp

ten viimeistään siinä vaiheessa, kun seurantaraportti ensi kaudella tullaan tänne eduskuntaan saamaan.

Arvoisa puhemies! On selvää, että kaikissa tilanteissa päätöksentekijöiden tehtävä on huolehtia siitä, että meillä turvallisuusviranomaisilla on sellaiset resurssit, että he pystyvät päivätyönsä tekemään, pystyvät pitämään Suomen turvallisena. Mutta aivan samalla tavalla on selvää, että meidän on katsottava ja kehitettävä lainsäädäntöä niin, että tietosuojaan liittyvät asiat on hyvin huomioitu ja että myös pystymme sitten valvomaan, millä tavalla ja mihin käytetään sitä tietoa, jota kansalaisilta kerätään.

Kun kolikolla on aina kaksi puolta, niin väittäisin kuitenkin tässä vaiheessa, että aika hyvin tasapainossa niin turvallisuuselementtejä ja poliisin ja muiden viranomaisten toimintaedellytyksiä kuin myös tietosuojapuolta on pystytty viemään käsi kädessä eteenpäin, ja tähän on syytä todella palata sitten seurannan merkeissä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 242/2018 vp sisältyvien 1., 3.-5., 7.-18. ja 20.-26. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhti valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 242/2018 vp sisältyvien 2., 6. ja 19. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.